Konstitutionsutskottets betänkande 1986/87:22

angående ändring i 8 kap. 10 § riksdagsordningen

KU
1986/87:22

Sammanfattning

Utskottet har beslutat att ta initiativ till en ändring av riksdagsordningens regler om val av justitieombudsman för att möjliggöra att val av ombudsman kan gälla från viss senare tidpunkt än valtillfället.

Gällande rätt

8 kap. 10 § riksdagsordningen har följande lydelse:

Riksdagens ombudsmän skall vara fyra, en chefsjustitieombudsman och tre justitieombudsmän. Chefsjustitieombudsmannen är administrativ chef och bestämmer inriktningen i stort av verksamheten.

Chefsjustitieombudsmannen väljes för sig och övriga ombudsmän väljes var för sig. Vid val med slutna sedlar av ombudsman tillämpas förfarandet i 1 § andra stycket.

Val av ombudsman gäller för tiden från valet till dess nytt val har förrättats under fjärde året därefter. På hemställan av konstitutionsutskottet kan riksdagen dock dessförinnan entlediga ombudsman som ej åtnjuter riksdagens förtroende.

Avgår ombudsman i förtid, skall riksdagen snarast välja efterträdare för ny fyraårsperiod.

Blir ombudsman av sjukdom eller annan orsak långvarigt hindrad att utöva sin tjänst, väljer riksdagen en person att tjänstgöra i hans ställe så länge hindret varar.

Enligt paragrafens tredje stycke gäller val av ombudsman för tiden *från valet* till dess nytt val har förrättats under fjärde året därefter. Mandatperioden börjar således på valdagen, något som innebär att riksdagen inte kan välja ombudsman med tillträde vid viss tidpunkt efter valdagen (jmf. Malmgren m. fl., Sveriges grundlagar/1971/s. 198).

Med hänsyn till bestämmelsen i paragrafens första stycke om att riksdagens ombudsmän *skall* vara fyra kan riksdagens val av efterträdare till avgående ombudsman tidigast äga rum den dag ombudsmannen lämnar sin befattning. Om detta sker under tid då riksdagen inte är samlad måste val av efterträdare anstå till dess att riksmöte påbörjats.

1 *Riksdagen 1986/87. 4 saml. Nr 22*

Som framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen för gällande rätt angående val av justitieombudsman innebär det nuvarande regelsystemet att riksdagens val av justitieombudsman träder i kraft omedelbart. Valet måste således äga rum samtidigt som den tidigare ombudsmannen avgår. Utskottet kan inte se något bärande skäl att bibehålla en så strikt valordning. Om en justitieombudsman begär sitt entledigande kan det ofta finnas skäl både av hänsyn till den avgående och till den tillträdande att vid valet anges att tillträde till ämbetet skall ske något senare än då valet äger rum.

Utskottet föreslår på grund av det anförda nya regler av innebörd att riksdagen vid val av ombudsman skall kunna bestämma att tillträde sker viss senare angiven dag. Detta skall medföra att det tidigare valet skall gälla fram till den senare tidpunkten. Den ändrade regeln bör gälla fullt ut från ikraftträdandet, vilket bl. a. betyder att den är tillämplig även på ombudsmän som valts dessförinnan.

Utskottet lägger i *bilaga* fram förslag till ändring av riksdagsordningen i enlighet med det sagda. Ändringen bör träda i kraft den 25 mars 1987. Detta kan ske endast under förutsättning att riksdagen antar förslaget med sådan majoritet som anges i 8 kap. 16 § regeringsformen.

Hemställan

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av konstitutionsutskottets initiativ antar den i bilaga föreslagna lydelsen av 8 kap. 10 § riksdagsordningen.

Stockholm den 19 februari 1987

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Kurt Ove Johansson (s), Birgit Friggebo (fp), Bertil Fiskesjö (c), Sture Thun (s), Hans Nyhage (m), Anita Modin (s), Sören Lekberg (s), Börje Stensson (fp), Gunnar Björck i Värmdö (m), Torgny Larsson (s), Bengt Kindbom (c), Nils Berndtson (vpk) och Ulla Pettersson (s).

Konstitutionsutskottets lagförslag

Förslag till
Lag om ändring i riksdagsordningen

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 10 § riksdagsordningen[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
8 kap.	
10 §[2]	
Riksdagens ombudsmän skall vara fyra, en chefsjustitieombudsman och tre justitieombudsmän. Chefsjustitieombudsmannen är administrativ chef och bestämmer inriktningen i stort av verksamheten.	Riksdagens ombudsmän skall vara fyra, en chefsjustitieombudsman och tre justitieombudsmän. Chefsjustitieombudsmannen är administrativ chef och bestämmer inriktningen i stort av verksamheten.
Chefsjustitieombudsmannen väljes för sig och övriga ombudsmän väljes var för sig. Vid val med slutna sedlar av ombudsman tillämpas förfarandet i 1 § andra stycket.	Chefsjustitieombudsmannen väljes för sig och övriga ombudsmän väljes var för sig. Vid val med slutna sedlar av ombudsman tillämpas förfarandet i 1 § andra stycket.
Val av ombudsman gäller för tiden från valet till dess nytt val har *förrättats* under fjärde året därefter. På hemställan av konstitutionsutskottet kan riksdagen dock dessförinnan entlediga ombudsman som ej åtnjuter riksdagens förtroende.	Val av ombudsman gäller för tiden från valet *eller den senare tidpunkt riksdagen bestämmer* till dess nytt val har genomförts under fjärde året därefter. På hemställan av konstitutionsutskottet kan riksdagen dock dessförinnan entlediga ombudsman som ej åtnjuter riksdagens förtroende.
Avgår ombudsman i förtid, skall riksdagen snarast välja efterträdare för ny fyraårsperiod.	Avgår ombudsman i förtid, skall riksdagen snarast välja efterträdare för ny fyraårsperiod.
Blir ombudsman av sjukdom eller annan orsak långvarigt hindrad att utöva sin tjänst, väljer riksdagen en person att tjänstgöra i hans ställe så länge hindret varar.	Blir ombudsman av sjukdom eller annan orsak långvarigt hindrad att utöva sin tjänst, väljer riksdagen en person att tjänstgöra i hans ställe så länge hindret varar.

1. Denna lag träder i kraft den 25 mars 1987.
2. Den nya lydelsen av tredje stycket gäller även i fråga om ombudsman vars valperiod löper vid ikraftträdandet.

[1] Riksdagsordningen omtryckt 1985:1068.
[2] Senaste lydelse 1986:764.

gotab Stockholm 1987 12480